

Praha objektivem tajné policie ve Washingtonu D.C.

Výstava *Praha objektivem tajné policie*, představující výsledky činnosti speciálního útvaru komunistické Státní bezpečnosti – Správy sledování ministerstva vnitra, která plnila důležité úkoly při sledování komunistickému režimu nepřátelských či nežádoucích osob, se z Evropy přesunula do Spojených států amerických.

Výstava byla slavnostně zahájena ve Woodrow Wilson International Center for Scholars ve Washingtonu v předvečer výročí okupace Československa, 20. srpna 2009. Zde ji diváci mohli vidět do konce září. Poté se výstava přesune na Harvard University do Bostonu, kde bude v polovině listopadu zahájena během výroční konference American Association for

the Advancement of Slavic Studies (Americké asociace pro rozvoj slovanských studií - AAASS) u příležitosti 20. výročí sametové revoluce. Zde potrvá do konce roku, kdy by měla být instalována v New Yorku.

Jedním z cílů výstavy, k jejíž prezentaci v zámoří přispěl zastupitelský úřad České republiky v USA, je ukázat lidem, kteří nezažili totalitní

režim, jak fungovala komunistická tajná policie, jež pomáhala udržovat totalitní režim u moci více než čtyřicet let. O fotografie a výstavu se zajímají i nezávislá média ze zemí, kde doposud vládne tuhá diktatura. Tento projekt je tak určitou formou poselství, protože ukazuje, jaké praktiky byly využívány pro udržení totalitního systému u moci. (red.)

Foto: Peter Rendek

Brno v srpnu 1969

Ústav pro studium totalitních režimů ve spolupráci s Archivem bezpečnostních složek připravil výstavu *Brno v srpnu 1969*.

Výstava na dvanácti panelech připomíná události roku 1968, ale hlavně se věnuje situaci v prvním roce okupace, tedy od srpna 1968 do srpna 1969. Neklidný rok vyvrcholil velmi intenzivními přípravami na první výročí okupace, na které „zbrojily“ především bezpečnostní složky (podrobně se událostmi v Brně zabývá studie v tomto čísle PaD). Dokumentace příprav na zásah má své místo na jednom z panelů, kde je i fotografie vřahače slzných granátů, který byl přivezen do Brna z Polska.

Událostem 21. a 22. srpna v Brně jsou věnovány čtyři panely, které

dokumentují protesty, jež patřily k největším v republice. Závěr výstavy se zaměřuje na historické zhodnocení a statistiky protestů. *Údaje o zadržovaných a lehce zraněných z řad demonstrantů se do značné míry rozcházejí, zatímco statistiky zraněných příslušníků bezpečnostních složek jsou velice přesné. Odhaduje se, že zadrženo bylo v Brně na šest set demonstrantů a asi dva a půl tisíce v celém Československu. Co se týká lehce zraněných demonstrantů, jejich počet je odhadován na několik set. Řada lidí totiž ze strachu před pronásledováním k lékařům nešla, někteří lékaři zase ze sympa-*

tí jejich ošetření nezaznamenávali do příslušných kolonek, říká jeden z autorů výstavy, historik Ústavu pro studium totalitních režimů Milan Bárta.

Cílem výstavy je na veřejně dostupném místě připomenout dění v Brně při prvním výročí okupace vojsky Varšavské smlouvy a oslovit tak i tu část veřejnosti, která na výstavy nebo do archivů nechodí. *Brno 1969 je mementem konce Pražského jara a nástupu normalizace i kvůli tomu, že zde vyhasly dva lidské životy a byla řada zraněných, dodal Milan Bárta.* (red.) ^{pd}

Foto: Marek Čulen

Tváře moci ve Slaném

Výstava *Tváře moci*, která veřejnosti představuje osoby, jež se podílely na udržení komunistické totalitní moci v jednotlivých regionech, pokračuje po Brnu, Praze a Táboře také ve Slaném.

Na dvanácti panelech prezentuje příslušníky nechvalně proslulé komunistické politické policie, Státní bezpečnosti (StB), kteří ve městě působili nebo jsou s ním spjati jako s rodištěm či bydlištěm.

Výstava byla zahájena v pátek 11. září na Masarykově náměstí a potrvá do konce listopadu.

Je jednou z mnoha akcí, kterými si město Slané připomene letošní 20. výročí listopadových událostí roku 1989.

Na rozdíl od obdobných výstav, které probíhaly již od loňského podzimu v Praze, Brně a Táboře, je ta ve Slaném zaměřena na lokální představitele StB spojené s městem.

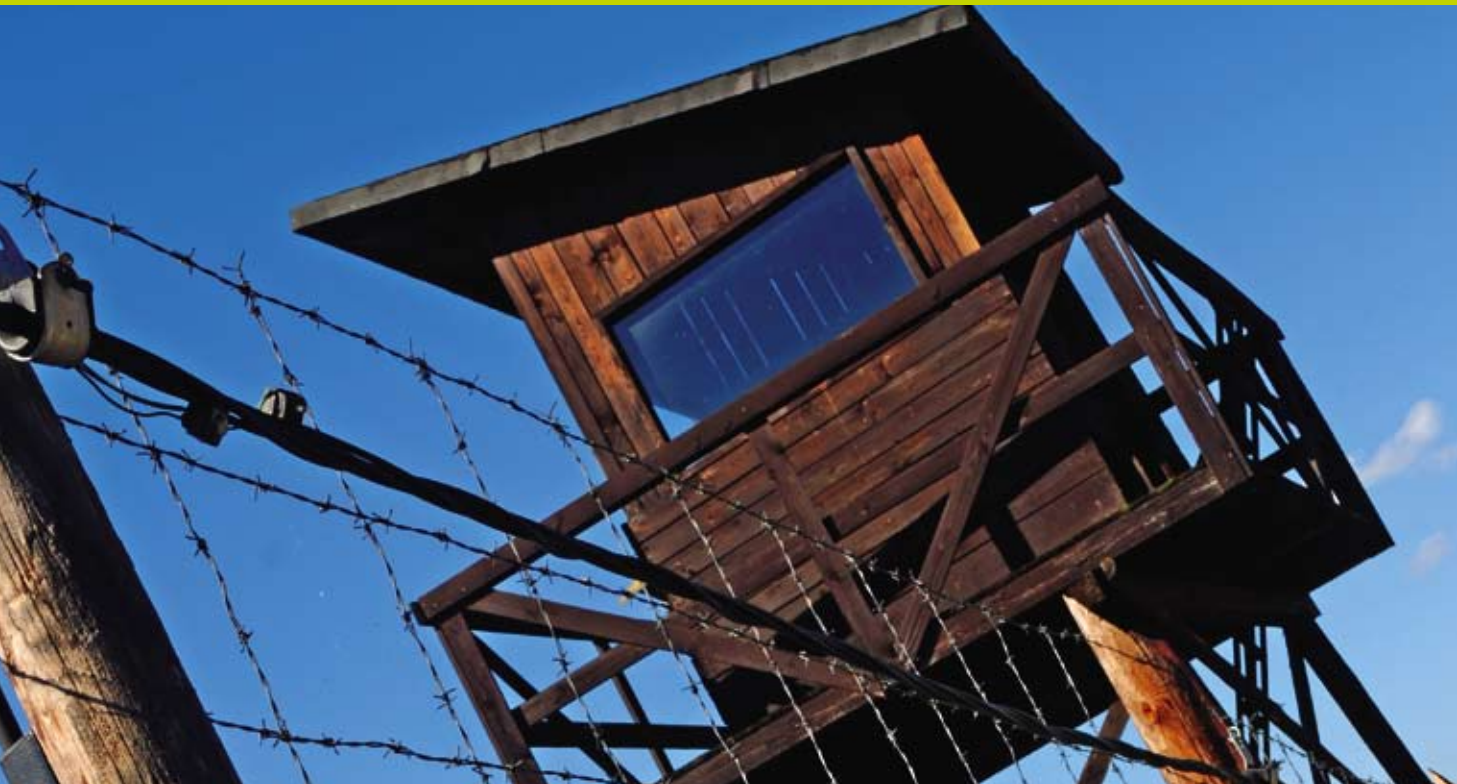
Tváře moci jsou první výstavou svého druhu, která přímo navazuje na zveřejnění jmenového seznamu příslušníků StB Praha, jež sloužili na pražské centrále k 20. srpnu 1968 a jejichž seznam byl zveřejněn v roce 2008 na stránkách Ústavu pro studium totalitních režimů ke 40. výročí srpnové okupace. (red.)

Foto: Marek Čulen

Na frontě studené války v Příbrami

Foto: Marek Čulén

Památník Vojna u Příbrami, jenž je součástí Hornického muzea v Příbrami, hostí výstavu *Na frontě studené války*, věnovanou tisícům neznámých spoluobčanů, kteří se po únoru 1948 rozhodli ze zahraničí aktivně bojovat proti komunistické moci v Československu.

Ve čtvrtek 17. září výstavu *Na frontě studené války - Československo 1948-1956* slavnostně zahájili ředitel Hornického muzea Josef Velfl, první náměstek Ústavu pro studium totalitních režimů Miroslav Lehký a historik Vojenského historického ústavu Prokop Tomek, který se touto problematikou a osudy jednotlivých agentů-chodců zabývá

dlouhodobě. *Začalo to zhruba před deseti lety, kdy jsem v archívech poprvé našel falešné občanské průkazy a další doklady, kterými byli vybaveni agenti-chodci, aby mohli působit na území Československa a vykonávat ilegální činnost. V tu chvíli se přede mnou začaly odkrývat většinou neznámé a mnohdy velmi pohnuté příběhy lidí, kteří působili jako agen-*

ti-chodci, zavzpomínal Prokop Tomek.

Ředitel Hornického muzea v Příbrami Josef Velfl zdůraznil skutečnost, že část lidí, kteří byli odsouzeni za ilegální přecházení hranic, pracovala v uranových dolech a někteří z nich dokonce v Příbrami, a že tudíž prošli i táborem Vojna. *Je proto logické, že zde výstava je, prostě sem patří, řekl.* (red.)

výstavy a konference

Válečný prožitek české společnosti v konfrontaci s nacistickou okupací (1939–1945)

Symposium k 70. výročí vypuknutí druhé světové války

Foto: Jiří Reichl

Začátkem září letošního roku uplynulo již sedmdesát let od chvíle, kdy nacistické Německo napadlo Polsko. Vypukla tak 2. světová válka, největší válečný konflikt v lidských dějinách. Při této příležitosti uspořádal Ústav pro studium totalitních režimů sympozium nazvané Válečný prožitek české společnosti v konfrontaci s nacistickou okupací. Konalo se ve čtvrtek 3. září 2009, tedy v den, kdy Velká Británie a Francie zareagovaly na přepadení Polska oficiálním vyhlášením války Německu.

Pro českou společnost je charakteristické, že si válku přála, což ji do značné míry odlišovalo od ostatních národů. Upínala k ní své naděje. Ve válce spatřovala jedinou šanci na obnovu samostatného československého státu v jeho předmnichovských hranicích. Dosáhnout toho bylo možné pouze při naplnění základního předpokladu, kterým byla porážka nacistické říše antihitlerovskou koalicí. Na pádu Třetí říše se chtěli Češi aktivně podílet, ať už jako vojáci v řadách spojeneckých

armád nebo pracovníci domácích odbojových organizací. Motivem jim bylo upřímné vlastenectví, touha vrátit rodné zemi ztracenou svobodu a odvrátit současně její úděl, který by ji čekal v případě Hitlerova vítězství v podobě vyhlazení českého etnika či jeho germanizace.

Přestože protektorátní společnost v naprosté většině spojoval odpor vůči nacistické okupaci, nebyla a ani nemohla být zcela jednolitá. Národní organismus se skládal z rozličných sociálních, politických, ideových, náboženských i generačních skupin. Do každé z nich válka nějakým způsobem otiskla své stopy, vstoupila do životů jejich příslušníků, kteří si nesli „svůj“ válečný prožitek.

Právě ten se stal, jak bylo řečeno, stěžejním námětem jednodenního sympozia. Autoři příspěvků (převážně členové oddělení zkoumání doby nesvobody Ústavu pro studium totalitních režimů) se v jeho průběhu zaměřili vedle poněkud známějších, respektive větší pozornosti se těšících

témat (příslušníci československé armády – Ladislav Kudrna, ÚSTR) zvláště na osudy dosud méně reflektovaných složek společnosti, mezi něž náleží kupříkladu ženy (Jana Burešová, Katedra historie FF UP v Olomouci), děti (Radka Šustrová, ÚSTR), šlechta (Zdeněk Hazdra, ÚSTR), ale rovněž německé obyvatelstvo žijící na území Protektorátu (Lukáš Vlček, ÚSTR) či křesťané v odboji (Stanislava Vodičková, ÚSTR). Velice přínosnou pak byla reflexe dosavadních pohledů české historiografie na období nacistické okupace a druhé světové války (Vítězslav Sommer, ÚSTR). Z proslovených referátů bude sestaven a vydán sborník.

Sympozium se setkal se značným zájmem především odborné veřejnosti, jež se neváhala zapojit do diskuse a spolu s přednášejícími vytvořila důstojnou a hlavně tvůrčí atmosféru. Bezesporu k tomu též napomohl svojí návštěvou pražský arcibiskup Miloslav kardinál Vlk.

Zdeněk Hazdra

O portálu Paměť národa na Slovensku

Dne 3. září 2009 se ve slovenském Ústavu paměti národa uskutečnil workshop k portálu Paměť národa.

Workshop zahájila prezentace portálu včetně popisu fungování editačního systému. Poté hosté – zástupci Nadace Milana Šimečky, občanského sdružení ReAnimare a Natalie Veselská z Historického ústavu Slovenské akademie vied – představili své vlastní projekty. Následovala

diskuse nad samotným portálem, jeho funkcemi a specifiky. Slovenský partner Ústav paměti národa, který je na portálu Paměť národa velmi aktivní, prezentoval své zkušenosti při vkládání pamětníků do databáze. Z rozprav mezi účastníky workshopu vyplynula celá řada dalších pod-

nětů a nápadů, jak aplikaci dále vylepšit.

Tímto bychom chtěli poděkovat Ústavu paměti národa za to, že se workshop mohl konat na jeho půdě, a zároveň Mezinárodnímu visehradskému fondu, který workshop finančně podpořil.

Barbora Kopecká